

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ปีที่ส่งเสริมจิตสาธารณะ ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
2. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเล่นิทาน
3. แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของเดวิด คอล์ปี
4. แนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะ
5. แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

5. ชื่นชมและแสดงออกทางดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิด และการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 31)

การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกกิจกรรมแตกต่างกันไปในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ทั้งนี้ประสบการณ์ที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และควรยืดหยุ่นให้มีสาระการเรียนรู้ที่เด็กสนใจ และสาระการเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนด เมื่อเด็กได้รับประสบการณ์สำคัญและทำกิจกรรมในแต่ละหัวเรื่องแล้วเด็กควรจะมีแนวคิดตามที่ได้เสนอแนะในหลักสูตร

สำหรับการนำแนวคิดจากนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในการจัดประสบการณ์ ผู้สอนต้องทำความเข้าใจนวัตกรรมนั้นๆ แต่ละนวัตกรรมจะมีจุดเด่นของตนเอง แต่โดยภาพรวมแล้วนวัตกรรมส่วนใหญ่จะยึดเด็กเป็นสำคัญ การลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวเด็กจะเป็นหัวใจสำคัญในแต่ละนวัตกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 42)

สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ทั้งสองส่วนใช้เป็นสื่อกลางในการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยผู้สอนและผู้จัดการศึกษาอาจจัดในรูปแบบหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้รูปแบบที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย รวมทั้งต้องสอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

1. ประสบการณ์สำคัญ จะช่วยอธิบายให้ผู้สอนเข้าใจว่าเด็กปฐมวัยต้องทำอะไร เรียนรู้อะไรต่าง ๆ รอบตัวอย่างไร และทุกประสบการณ์มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็ก ช่วยแนะผู้สอนในการสังเกต สนับสนุน และการวางแผนการจัดกิจกรรมให้เด็ก ประสบการณ์สำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมีความสำคัญต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก ตัวอย่างเช่น เด็กเข้าใจความหมายของพื้นที่ ระยะ ผ่านประสบการณ์สำคัญการบรรจุและเทออก ดังนั้นผู้สอนจึงวางแผนจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นบรรจุทราย / น้ำลงในภาชนะหรือถ่ายเททราย / น้ำออกจากภาชนะต่างๆ ขณะเล่นทราย เล่นน้ำ เด็กจะเรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญซ้ำแล้วซ้ำอีก มีการปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ ผู้ใหญ่และเด็กอื่นๆ ฯลฯ ผู้สอนที่เข้าใจและเห็นความสำคัญ จะยึดประสบการณ์สำคัญเป็นเสมือนเครื่องมือสำหรับการสังเกตพัฒนาการเด็ก แปลการกระทำของเด็ก ช่วยตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสื่อ และช่วยวางแผนกิจกรรมในแต่ละวัน ประสบการณ์สำคัญสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี จะครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ

1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสดูแลสุขภาพและสุขอนามัย รักษาความปลอดภัย พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 15)

1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้แสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึกได้เหมาะสมกับวัย มีความสุข ร่าเริง แจ่มใส ได้พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม สนุนทรัพยากร ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองขณะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 16)

1.3 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัวจากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การแก้ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 17)

1.4 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้ เรียนรู้อะไรต่าง ๆ รอบตัว ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า ผ่านการคิด การใช้ภาษา การสังเกต การจำแนกและเปรียบเทียบ จำนวน มิติสัมพันธ์ (พื้นที่ / ระยะ) และเวลา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 18)

1. สาระที่ควรเรียนรู้ สาระในส่วนนี้กำหนดเฉพาะหัวข้อไม่มีรายละเอียดทั้งนี้เพื่อประสงค์จะให้ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัย ความต้องการความสนใจของเด็ก อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้โดยคำนึงถึงประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก ผู้สอนสามารถนำสาระที่ควรเรียนรู้มาบูรณาการ จัดประสบการณ์ต่างๆ ให้ง่ายต่อการเรียนรู้

ทั้งนี้มิได้ประสงค์ให้เด็กท่องจำเนื้อหา แต่ต้องการให้เด็กเกิดแนวคิดหลังจากนำสาระการเรียนรู้
นั้นๆ มาจัดประสบการณ์ให้เด็กเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้สาระที่ควรเรียนรู้
ยังใช้เป็นแนวทางช่วยผู้สอนกำหนดรายละเอียดและความยากง่ายของเนื้อหาให้เหมาะสมกับ
พัฒนาการของเด็ก สาระที่ควรเรียนรู้ประกอบด้วยเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล
และสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 21)

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3-5 ปี ไม่จัดเป็นรายวิชา
แต่จัดในลักษณะของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น การจัดประสบการณ์ต้องครอบคลุม
และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม
และสติปัญญา สาระการเรียนรู้ต้องประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ประสบการณ์สำคัญและสาระ
การเรียนรู้ประสบการณ์สำคัญจะช่วยให้ผู้สอนวางแผนการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก ซึ่งมีความสำคัญ
ต่อการสร้างองค์ความรู้ของเด็ก และสาระที่ควรเรียนรู้ ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเอง
เพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ความต้องการและความสนใจของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับ
ประสบการณ์สำคัญและบรรลุจุดหมายของหลักสูตร

การเขียนแผนการจัดประสบการณ์

การสอนในระดับปฐมวัยนั้นไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดในรูปแบบการจัดกิจกรรม
บูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น ดังนั้นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้าน
บรรลุจุดหมายตามหลักสูตรนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องวางแผนการจัดประสบการณ์และรู้หลักการเขียน
แผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเป็นแนวในการปฏิบัติจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดประสงค์ของการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

1. เพื่อให้ผู้สอนวางแผนล่วงหน้าในการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็กได้อย่างเหมาะสม
และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
2. เพื่อให้ผู้สอนนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมประจำวันให้บรรลุผล
ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร ผู้สอนควรดำเนิน
ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างละเอียด จนเกิดความเข้าใจว่าจะพัฒนาเด็ก
อย่างไร เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้ นอกจากนี้ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น ได้แก่ คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ตัวอย่างแผนการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัย

2. วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จุดหมาย) ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี ผู้สอนต้องวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ของเด็ก 3-5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาสาระการเรียนรู้

3. วิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เป็นสาระการเรียนรู้ซึ่งกำหนดไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นประสบการณ์สำคัญและส่วนที่เป็นสาระที่ควรเรียนรู้ โดยผู้สอนจะต้องวิเคราะห์และเลือกนำมากำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์

4. กำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนต้องกำหนดรูปแบบการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยซึ่งมีหลากหลาย รวมทั้งศึกษาแนวคิดจากนวัตกรรมที่ผู้สอนต้องการใช้สอดแทรกลงในการจัดประสบการณ์ สำหรับรูปแบบที่นิยมใช้จัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัยศึกษา คือ หน่วยการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์เป็นรายสัปดาห์ บางสัปดาห์อาจใช้หน่วยตามความสนใจของเด็ก โดยพิจารณาข้อมูลหลักสูตรสถานศึกษา ตัวเด็ก สภาพแวดล้อม สังคม-วัฒนธรรมประกอบ ทั้งนี้สามารถยืดหยุ่นตามความเหมาะสม สำหรับการจัดประสบการณ์แบบหน่วย ผู้สอนต้องกำหนดหัวเรื่องโดยใช้เป็นแกนกลางในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก การกำหนดหัวเรื่องสามารถทำได้ 3 วิธีคือ

วิธีที่ 1 เด็กเป็นผู้กำหนด

วิธีนี้ผู้สอนจะเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ขณะที่ได้เดินผ่านแปลงดอกไม้ เด็กๆ แสดงความสนใจผีเสื้อที่กำลังเกาะดอกไม้และต้องการที่จะเรียนรู้เรื่องผีเสื้อ ดังนั้นผู้สอนจึงนำเรื่องผีเสื้อมาเป็นหัวเรื่องในการจัดทำหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 2 ผู้สอนและเด็กร่วมกันกำหนด

วิธีนี้เป็นวิธีที่กำหนดร่วมกันระหว่างผู้สอนกับเด็ก โดยผู้สอนกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็น แล้วนำเรื่องที่สนใจมากำหนดเป็นหน่วยการจัดประสบการณ์ เช่น ผู้สอนอ่านนิทานเกี่ยวกับ “ช้าง” ให้เด็กฟัง และมีการสนทนา อภิปรายเกี่ยวกับเรื่องช้าง ในที่สุดผู้สอนกับเด็กจึงตัดสินใจร่วมกันกำหนดเรื่อง “ช้าง” เป็นหน่วยการจัดประสบการณ์

วิธีที่ 3 ผู้สอนเป็นผู้กำหนด

วิธีนี้ผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และสาระการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยไว้ล่วงหน้าโดยพิจารณาจากโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่จัดทำไว้ หน่วยการจัดประสบการณ์นี้สามารถปรับและยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก เช่น ผู้สอนกำหนดหัวเรื่อง "ยุ้ง" ไว้ล่วงหน้าแล้ว แต่ปรากฏว่าเด็กอยากรู้เรื่อง "ผีเสื้อ" ผู้สอนสามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนเรื่องนั้นมาเป็นผีเสื้อได้และนำเรื่อง "ยุ้ง" ไปจัดประสบการณ์ในโอกาสต่อไป

การกำหนดหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์ ควรมีลักษณะดังนี้

1. เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก
2. ตรงตามความต้องการและความสนใจของเด็ก
3. สอดคล้องกับสภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็กผนวกคุณธรรม

และจริยธรรมเข้าไปได้อย่างผสมกลมกลืน

5. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรพิจารณาเขียนแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้สอนนำไปใช้ได้จริงและเกิดประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยที่ผู้สอนรับผิดชอบ ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

6. นำหน่วยการจัดประสบการณ์มากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ เมื่อได้หน่วยการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ให้เข้ากับหัวเรื่องหน่วยการจัดประสบการณ์สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งสาระที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรนั้นเป็นสาระที่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของเนื้อหาให้ ทั้งนี้เพื่อประสงค์ให้สามารถยืดหยุ่นได้โดยง่าย สะดวกต่อการปรับให้เหมาะสมกับความสนใจและสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก

7. สังเกตหรือระดมความคิดจากเด็ก ผู้สอนอาจสนทนากับเด็ก เพื่อได้ทราบว่าเด็กมีประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องนั้นมากน้อยเพียงใด เด็กอยากทราบอะไรเพิ่มเติม และผู้สอนควรตรวจสอบหลักสูตรเพื่อเพิ่มเติมสิ่งที่เด็กควรเรียนรู้ในหน่วยหรือหัวเรื่องนั้นๆ

8. เขียนแผนการจัดประสบการณ์ เมื่อได้ขอบข่ายสาระที่เด็กต้องการรู้และสาระที่ผู้สอนคิดว่าเด็กควรรู้เพิ่มแล้ว ผู้สอนต้องเขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยคำนึงถึงมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ในเด็กแต่ละกลุ่มอายุที่ผู้สอนรับผิดชอบ ประสบการณ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิด สื่อ กิจกรรม และการประเมิน

สำหรับรูปแบบการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ผู้สอนสามารถเขียนแผนการจัดประสบการณ์ไว้ล่วงหน้า และเขียนแผนการจัดประสบการณ์แบบหน่วย (Unit) แต่คู่มือฉบับนี้ จะให้ไว้เพียง 1 ตัวอย่าง ซึ่งผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย และสถานศึกษาของตนเองได้ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงตัวอย่างการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

ชื่อหน่วย : (ชื่อหัวเรื่องที่จะนำไปสอนเด็กได้จากหลักสูตรหรือความสนใจของเด็ก)

จุดประสงค์ : (เป้าหมายพฤติกรรมทั่วไปที่ต้องการให้เกิดเมื่อเด็กทำกิจกรรมครบตามระยะเวลาที่ผู้สอนวางแผนไว้ อาจเป็น 1 สัปดาห์ หรือ 2 สัปดาห์ ทั้งนี้ควรอยู่บนพื้นฐานพัฒนาการเด็ก และจุดหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546)

วันที่	จุดประสงค์	สาระการเรียนรู้		กิจกรรม	สื่อ	การประเมินผล
		สาระที่ควรเรียนรู้	ประสบการณ์สำคัญ			
1	กิจกรรม (ระบุชื่อ กิจกรรม เช่น เคลื่อนไหว จังหวะ / เล่นกลางแจ้ง ฯลฯ และระบุ จุดประสงค์ ของกิจกรรม เป็นข้อๆ)	(สาระที่จะให้ เด็กเรียนรู้)	(ประสบการณ์ สำคัญ ที่คาดว่าจะเกิด)	(ดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนตั้งแต่ ต้นจนจบ ต้องสอดคล้อง กับจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ ช่วงเวลา ของกิจกรรมที่จัด และหลักการจัด การศึกษาปฐมวัย)	(ชื่อสื่อ อุปกรณ์ ที่ใช้ใน การทำ กิจกรรม)	(ระบุประเมิน อะไร ด้วยวิธีใด ต้องสอดคล้อง กับจุดประสงค์)

บันทึกผลหลังสอน :

.....

.....

.....

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน

แนวคิดเกี่ยวกับนิทานที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ามาครั้งนี้ มีนักวิชาการได้ให้ข้อคิดไว้มากมายและมีความหลากหลายที่แตกต่างกัน ซึ่งจะขอเสนอเป็นลำดับขั้นต่อไปนี้

ความหมายนิทาน

ไพพรรณ อินทนิล (2534, หน้า 22) ให้ความหมายของนิทานว่า เป็นเรื่องที่สามารถเล่าได้มีพล็อตเรื่อง มีจินตนาการ มีการเคลื่อนไหว มีสีสัน และเป็นศิลปะการถ่ายทอดที่เก่าแก่ เป็นสิ่งบันเทิงและมีประโยชน์ ใช้เป็นสื่อในการสอนจริยธรรม การปรับพฤติกรรม และส่งเสริมการอ่านให้กับเยาวชน

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539, หน้า 16) ให้ความหมายของนิทานว่า เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดต่อกันมาตั้งโบราณ โดยมีเนื้อหาที่เล่าเป็นการปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณงามความดี เพื่อปลูกจิตสำนึกของคนให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความดีและเป็นตัวอย่างแก่สังคม

ศุภวัช ภิรมย์รักษ์ (2540, หน้า 45) กล่าวว่า นิทานเป็นเรื่องราวต่างๆ ไปที่เล่าสืบต่อกันมาโดยมีจุดประสงค์เพื่อสืบทอดประสบการณ์ ความรู้ ความคิด หรือค่านิยมบางอย่างให้กับผู้ฟัง พร้อมทั้งสอดแทรกความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อมๆ กัน

สณห์พัฒน์ อรุณธาวี (2542, หน้า 2 อ้างถึงใน กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ, 2547, หน้า 28) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า เป็นเรื่องที่มีผู้แต่งขึ้นมาใหม่ โดยยึดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผูกเรื่องให้เข้ากับสถานการณ์ในเวลานั้น ซึ่งสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม คติสอนใจ ที่ฟังประสงค์ให้ผู้ฟังนำไปใช้ในชีวิตจากเนื้อหาของนิทาน เพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนรู้ของเด็ก

สมศักดิ์ บริบูรณ์ (2542, หน้า 48) สรุปความหมายของนิทานได้ว่า

1. เป็นเรื่องราวที่ผูกขึ้น
2. เป็นเรื่องราวที่ใช้วาจาเป็นสื่อในการถ่ายทอด
3. เป็นบทประพันธ์ที่มีลีลาการเล่าแบบเป็นกันเอง ทำนองการเล่าด้วยวาจา
4. เป็นเรื่องเล่าที่มีจุดประสงค์หลักเพื่อความบันเทิงใจ และมีสิ่งสอนใจ

เป็นจุดประสงค์รอง

จากความหมายดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า นิทานเป็นเรื่องราวเล่าที่เล่าสืบต่อๆ กันมาตั้งแต่โบราณ หรือเป็นเรื่องเล่าที่แต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยเนื้อหาในนิทานจะสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกของคนให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความดี และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม สามารถนำเนื้อหาในนิทานไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ประเภทของนิทาน

นิทานแบ่งเป็นหลายประเภท โดยใช้เกณฑ์การแบ่งที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้
 วรรณิ ศิริสุนทร (2539, หน้า 13 – 15) ยังได้แบ่งนิทานสำหรับเด็กออกเป็น 5 ประเภท
 ดังนี้

1. นิทานพื้นบ้าน เป็นเรื่องเล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน แบ่งออกได้เป็น
  - 1.1 นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้
  - 1.2 นิทานไม่รู้จบ
  - 1.3 นิทานตลกขบขัน
  - 1.4 นิทานอธิบายเหตุ มีเนื้อเรื่องที่อธิบายหรือตอบคำถามของเด็กๆ ว่า “ทำไม..” เช่น ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม
  - 1.5 เทพนิยาย ตัวละครจะมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์หรือเป็นผู้วิเศษ สามารถทำสิ่งที่มนุษย์ทั่วไปทำไม่ได้
2. นิทานคติธรรม เป็นเรื่องสั้นๆ ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์ มีโครงเรื่องง่ายๆ ใช้บทเรียนที่สอนใจ เช่น นิทานอีสป นิทานประเภทนี้จะรวมนิทานสุภาษิตและนิทานชาดกไว้ด้วย
3. เทพปกรณัม เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ และเรื่องราวในบรรพกาลเกี่ยวกับพื้นโลก ท้องฟ้า และพฤติกรรมของมนุษย์ มีเทพเจ้าเป็นผู้ควบคุมปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
4. มหาकाพย์และนิทานวีรบุรุษ คล้ายกับเทพปกรณัมต่างกันแต่ว่าตัวละครของนิทานประเภทนี้เป็นมนุษย์ไม่ใช่เทพเจ้า มีการกระทำที่กล้าหาญ พินฝ่าอุปสรรคและประสบผลสำเร็จในที่สุด
5. หนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเอกเป็นสัตว์
 สันหพัฒน์ อรุณธาวิ (2542, หน้า 17) ได้แบ่งประเภทนิทานตามรูปแบบสำหรับเด็กปฐมวัยในสภาพปัจจุบันออกเป็น 8 ประเภทด้วยกัน คือ
  1. นิทานปรัมปรา
  2. นิทานท้องถิ่น
  3. นิทานเทพนิยาย
  4. นิทานตลกขบขัน
  5. นิทานสร้างเสริมคุณธรรม
  6. นิทานเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ ที่มีสัตว์เป็นตัวเอกของเรื่อง
  7. นิทานให้ความรู้เฉพาะในเรื่องหนึ่งเรื่องใด เช่น นิทานเรื่องยาเสพติด โรคเอดส์ และสิ่งแวดล้อม

8. นิทานส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า นิทานแบ่งออกเป็นหลายประเภท นิทานแต่ละประเภทก็มีลักษณะที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ที่สนใจ การเลือกนิทานสำหรับเด็ก ต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัยของเด็กและเหมาะสมตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสอดแทรกความรู้ แนวคิด คุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็ก

การเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2533, หน้า 102 – 103) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกนิทานให้เหมาะสมสำหรับเด็ก ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่ย้าย ใจความสมบูรณ์ในตัว เน้นเหตุการณ์อย่างเดียวให้เด็กพอคาดคะเนเรื่องได้บ้าง อาจสอดแทรกเกร็ดที่ชวนให้เด็กสงสัยว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป เพื่อทำให้เรื่องมีรสชาติที่ตื่นเต้น
2. เป็นเรื่องที่เด็กมีความสนใจ อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของเด็กๆ และสัตว์ต่างๆ ก็ได้
3. ควรมีบทสนทนาหลายๆ เพราะเด็กส่วนใหญ่ไม่สามารถฟังเรื่องที่เป็นความเรียงได้ดี และภาษาที่ใช้ต้องสละสลวยเหมาะสมกับวัยเด็ก และไม่ควรรใช้ศัพท์แสง
4. มีการกล่าวซ้ำคำ หรือประโยค วลี เพื่อเด็กจะจดจำได้ง่ายและรวดเร็ว
5. ควรเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว และเรื่องเกี่ยวพันกับชีวิตประจำวันของเด็ก ส่วนรวม แต่ระวังอย่าให้กระทบกระเทือนกับปมด้อยของเด็ก หรือเป็นเรื่องที่เด็กจะเกิดจินตนาการตามได้ เช่น ความรักของพ่อ แม่ที่มีต่อลูก พี่รักน้อง พ่อรักลูก ฯลฯ
6. เนื้อเรื่องถึงจุดสุดยอดง่ายและน่าพึงพอใจ เมื่อเล่าจบเด็กควรมีความสุข หรือถ้ามีความทุกข์ก็ต้องมีคติสอนใจไว้ด้วย
7. ในเรื่องควรมีตัวละครที่เด็กสามารถสมมุติเป็นตัวเองได้ ไม่ควรเลือกที่มีตัวละครหลายตัวเพราะจะทำให้เด็กสับสน และชื่อของตัวละครเป็นภาษาไทยง่ายๆ ที่เด็กเข้าใจความหมายได้
8. เนื้อเรื่องควรสอดแทรกคติธรรมสอนตัวละครให้มีมารยาทให้เป็นเด็กดี เป็นการอบรมให้เด็กรู้ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

วรรณิ ศิริสุนทร (2539, หน้า 24) หลักในการเลือกนิทานที่สำคัญ ผู้เล่านิทานจะต้องทราบความสนใจของเด็ก และเลือกนิทานที่มีเรื่องราวความเหมาะสมกับระดับอายุของเด็ก กล่าวถึง ความสนใจของเด็กก่อนวัยเรียนว่า เด็กจะมีความสนใจในตนเองน้อยลง และหันมาสนใจสิ่งภายนอกมากขึ้น มีอารมณ์ขัน สนุกสนาน ชอบฟังนิทานต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ ชอบพูดคำซ้ำๆ

สัณห์พัฒน์ อรุณธาวี (2542, หน้า 18) กล่าวว่า ลักษณะของนิทานที่ดีที่ควรเลือกให้กับเด็กก่อนวัยเรียนควรมีลักษณะ ดังนี้

1. ดำเนินเรื่องสนุกสนาน น่าสนใจ ชวนติดตาม
2. เนื้อเรื่องให้ความรู้ แนวคิด หรือคติธรรมแก่เด็ก
3. ดำเนินเรื่องมีตัวละครไม่มากนัก แต่ทุกตัวมีบทบาทในการดำเนินเรื่อง
4. ภาพประกอบสวยงาม สอดคล้องกับตัวละครและเนื้อเรื่อง
5. ใช้ภาษาง่ายๆ เหมาะสมกับวัยของเด็ก
6. รูปเล่ม แข็งแรง ทนทาน

เพียงจิต ด้านประดิษฐ์ (2542, หน้า 168 – 171) กล่าวไว้ว่า ก่อนที่จะนำนิทานมาเสนอ ต้องเลือกนิทานให้เหมาะกับผู้ฟัง การเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย หลักเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

1. จุดมุ่งหมาย ในการเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายผู้ฟังคือใคร ผู้เล่ามีจุดมุ่งหมายที่จะเลือกนิทานไปเล่าหรือนำเสนอให้แก่เด็กอายุเท่าไร และเด็กในวัยดังกล่าวสนใจและอยากรู้อยากเห็นเรื่องอะไร ผู้เล่าต้องเลือกนิทานให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก ความสนใจในนิทานของเด็กปฐมวัยในระดับอายุต่างๆ มีดังนี้

อายุ 3 – 4 ขวบ สนใจนิทานเรื่องสั้นๆ เรื่องที่มีการเล่าซ้ำๆ คำสัมผัสคล้องจองง่ายๆ สั้นๆ สนใจเรื่องของตนเอง เรื่องใกล้ตัว เรื่องที่เกี่ยวกับความรักและการแสดงความอ่อนโยนต่อกันระหว่างพ่อ แม่ลูก เรื่องของนางฟ้า เทพธิดาใจดี สนใจนิทานที่มีสีสันสดใส นิทานที่มีตัวละครที่สามารถเคลื่อนไหวได้ ดังนั้นการนำเสนอนิทานด้วยภาพ หุ่น หรืออุปกรณ์ที่ทำให้ตัวละครเคลื่อนไหว เคลื่อนที่ได้ จึงเป็นที่สนใจของเด็กวัยนี้

อายุ 4 – 5 ขวบ วัยนี้เป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น ช่างซักถาม จึงชอบที่จะฟังผู้ใหญ่เล่าเรื่องให้ฟัง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เรื่องที่ตอบคำถามว่า “ทำไม” ในลักษณะของตำนานและความเชื่อ เช่น ทำไมกระต่ายจึงมีหางสั้น ทำไมฟ้าจึงร้องทำไมฝนจึงตก ฯลฯ เด็กวัยนี้จินตนาการและภาษาเจริญพัฒนาขึ้น สามารถติดตามเรื่องต่างๆ ได้ดีขึ้นจึงชอบฟังนิทานประเภทจินตนาการ เรื่องเกี่ยวกับเจ้าหญิง เจ้าชาย ยักษ์ ดินแดนมหัศจรรย์แต่ก็ยังคงเป็นเรื่องสั้นๆ เข้าใจง่าย ไม่สลับซับซ้อน

อายุ 5 – 6 ขวบ เด็กเริ่มหันมาสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากขึ้น เริ่มสนใจโลกของความจริง และเกิดความสงสัยระหว่างจินตนาการและความจริง เด็กคงยังชอบฟังนิทานประเภทจินตนาการ และมักเกิดความสงสัยว่าเป็นจริงหรือไม่ ขณะเดียวกันก็ชอบที่จะฟังเรื่องราว

ที่สมจริงเป็นเหตุเป็นผลมากขึ้นด้วย เช่น นิทานเกี่ยวกับอัศวินที่มีความกล้าหาญ นิทานเกี่ยวกับสัตว์ นิทานเกี่ยวกับการผจญภัยที่ตื่นเต้น นิทานเกี่ยวกับยานอวกาศ ดวงดาว มนุษย์ต่างดาว เป็นต้น

นิทานนั้นต้องมีจุดมุ่งหมายอะไร นิทานบางเรื่องมุ่งให้ความสนุกสนานอย่างเดียว บางเรื่องให้ทั้งความสนุกสนานและมุ่งสอนบางสิ่งบางอย่างให้เด็ก เช่น ให้ข้อคิดแนวทางประพฤติปฏิบัติ ปลูกฝังคุณธรรม ถ่ายทอดสาระความรู้บางอย่าง บางเรื่อง ฯลฯ ผู้เล่านิทานต้องเลือกนิทานให้เหมาะสมกับโอกาสที่จะเล่า และตรงจุดมุ่งหมายของผู้เล่าว่าต้องการสอนอะไรให้แก่เด็ก

2. โครงเรื่อง โครงเรื่องของนิทานที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ควรมีลักษณะ ดังนี้

- มีปม ควรเป็นนิทานที่มีปมหรือจุดสุดยอดของเรื่อง แล้วคลี่คลายไปสู่ความสำเร็จ ความหวังของตัวเอก เรื่องจึงควรจบลงโดยตัวเอกของเรื่องมีความสุข ปมของนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีปมเดียว กล่าวคือ เป็นเรื่องง่ายๆ เน้นเหตุการณ์เดียวแต่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง

- มีเหตุผล นิทานสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีเหตุผล ตัวละครที่กระทำไม่ดี แล้วกลับใจเป็นคนดี หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีต้องไม่มีเหตุผลสมควร เช่น ควรได้รับบทเรียน ได้รับผลของการกระทำที่ไม่ดี ทำให้เข็ดหลาบ และกลับตัวกลับใจเป็นคนดี เป็นต้น

- สัมพันธ์กับพื้นฐานประสบการณ์เดิมของเด็ก นิทานสำหรับเด็กปฐมวัย ควรเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับพื้นฐานประสบการณ์เดิมของเด็ก เด็กสามารถจินตนาการตามได้ ดังนั้นจึงควรเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของเด็ก

- สนุกสนานและมีสาระ เนื้อหาของนิทานควรสนุกสนาน ชวนติดตามและมีสาระ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม แสดงถึงไหวพริบปฏิภาณ และความคิดสร้างสรรค์ของตัวละคร

- ไม่โหดร้ายทารุณเกินไป นิทานควรมีการดำเนินเรื่องไปด้วยความอบอุ่น ความรัก ความเท่าเทียม สร้างความรู้สึกรักพอใจให้เด็ก หากเรื่องโหดร้ายทารุณเกินไปจะทำให้เด็กไม่สบายใจ และอาจเกิดความกลัวได้

- เดินเรื่องอย่างรวดเร็ว นิทานสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีการเดินเรื่องอย่างรวดเร็ว เป็นเรื่องที่ไม่สลับซับซ้อน และไม่ยาวมากใช้เวลาในการเล่าหรือนำเสนอเพียงสั้นๆ ประมาณ 10 – 15 นาที

- ตัวละครไม่มาก ตัวละครในนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยต้องมีลักษณะเด่น จำง่ายเดินเรื่องด้วยตัวละครไม่เกิน 3 – 5 ตัว

3. รายละเอียดของโครงเรื่อง นิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยควรมีรายละเอียดของโครงเรื่องที่ช่วยเพิ่มความสนุกสนานให้แก่เด็กมากขึ้น นิทานบางเรื่องมีโครงเรื่องดีแต่ขาดรายละเอียดของโครงเรื่อง ผู้เล่าสามารถแต่งเติมเสริมรายละเอียดให้กับโครงเรื่อง เพื่อเพิ่มความสนุกสนานให้กับนิทานได้ รายละเอียดของโครงเรื่องนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

ตัวละคร ตัวละครในนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย ควรมีลักษณะ ดังนี้

- ควรมีชีวิต พูดได้
- อยู่ในวัยเดียวกับผู้ฟังหรือใกล้เคียงกัน
- ตัวละครมีชื่อและควรเป็นชื่อง่ายๆ น่ารัก จะทำให้ตัวละครมีเสน่ห์ จดจำง่าย

ไม่ควรใช้ชื่อคล้ายๆ กันในเรื่องเดียวกัน เพราะจะทำให้เด็กสับสน

ภาษาที่ใช้ ภาษาที่ใช้ในนิทานสำหรับเด็กปฐมวัย ควรมีลักษณะ ดังนี้

- ควรมีบทสนทนาหลายๆ จะช่วยให้เด็กเข้าใจและติดตามเรื่องราวได้ดีกว่าเนื้อเรื่อง

ที่เป็นการบรรยายด้วยความเรียง

- ใช้ภาษาง่ายๆ คำศัพท์ง่ายๆ ประโยคสั้นๆ เด็กฟังแล้วเข้าใจได้ทันที
- มีการใช้คำซ้ำ คำสัมผัส คำคล้องจองบ้าง จะช่วยเพิ่มความสนุกเด็กไม่เบื่อ

จดจำง่าย จดจำเร็ว

การขึ้นต้น ไม่ควรขึ้นต้นด้วยการบรรยายเย็นเยื่อ หรืออรัมภทนานเกินไป

การลงท้าย เรื่องควรจบลงอย่างมีความสุข ตัวเอกของเรื่องประสบความสำเร็จ

เช่น ได้แต่งงาน สมหวัง ได้เงิน – ทอง ได้กลับบ้านไปอยู่กับพ่อ – แม่ กลับตัวเป็นคนดีมีความสุข เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าจากข้อความดังกล่าวข้างต้นนั้น ทำให้ทราบว่า การเลือกนิทานสำหรับเด็กปฐมวัยควรพิจารณาเรื่องราวของนิทานให้เหมาะสมกับความสนใจและพัฒนาการของเด็ก ผู้เล่าควรพิจารณาให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของผู้ฟังว่ามีอายุเท่าไร เพื่อจะได้เลือกเรื่องให้ตรงกับความต้องการของผู้ฟัง เนื้อเรื่องควรให้ความรู้ แนวคิด หรือคติธรรมแก่เด็ก เพื่อให้เด็กนำเรื่องราวในนิทานไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินไปกับเนื้อเรื่องในนิทาน

รูปแบบในการเล่านิทาน

วิลโล เวียงวีระ (2526, หน้า 70 – 71) ได้เสนอแนะรูปแบบการเล่านิทานไว้ ดังนี้

1. การอ่านจากหนังสือนิทาน
2. การเล่าโดยใส่หน้ากาก หรือหุ่นสวมหัว
3. การแสดงบทบาทสมมติ
4. การเล่าโดยใช้เสียงเพลง หรือเสียงดนตรีประกอบ
5. การเล่าโดยใช้เทปนิทาน
6. การเล่าโดยการฉายสไลด์ประกอบ
7. การเล่าโดยใช้มือประกอบ ใช้สำหรับเล่านิทานเรื่องสั้นๆ หรือกลอนสั้นๆ
8. การเล่านิทานประกอบภาพบนแผ่นป้ายสำลี
9. การเล่านิทานประกอบหุ่นชนิดต่างๆ เช่น หุ่นนิ้วมือ หุ่นเชิด หุ่นชัก ฯลฯ

สุชุม เฉลยทรัพย์ (2529, หน้า 221) กล่าวว่า รูปแบบของการเล่านิทานไว้ 3 รูปแบบ

ดังนี้

1. เล่าปากเปล่า โดยผู้เล่าทำท่าทางหรือเสียงประกอบในการเล่าให้คล้ายกับตัวละครในเรื่อง
2. เปิดหนังสือประกอบการเล่า โดยให้ดูภาพจากหนังสือนิทานที่เล่า ประกอบไปด้วยภาพประกอบหนังสือที่นำมาเล่าจะต้องใหญ่พอสมควร มีภาพชัดเจนและควรเป็นภาพสี
3. ใช้ภาพประกอบในการเล่า โดยผู้เล่านำภาพที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะเล่ามาวางไว้ต่อหน้าผู้ฟัง แล้วผู้เล่าก็เล่า เรื่องประกอบภาพนั้นหรือถ้าผู้เล่ามีฝีมือในการวาดภาพ air เล่าเรื่องไปพร้อมๆ กับวาดภาพประกอบไปด้วย ซึ่งจะเป็นการกระทำให้ผู้ฟังสนใจ หรืออาจจะเชิญคนมาวาดในขณะที่เล่าเรื่องก็ได้

เกริก ชุ่มพันธ์ (2539, หน้า 36 -55) กล่าวถึง การเล่านิทานว่ามีรูปแบบและกระบวนการเล่าหลากหลาย และแยกลักษณะการเล่าได้ ดังนี้

1. การเล่านิทานแบบปากเปล่า เป็นนิทานที่ผู้เล่าเรื่องจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมตั้งแต่การเลือกเรื่องให้เหมาะสม และสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟัง นิทานปากเปล่าเป็นนิทานดึงดูดและสร้างความสนใจของผู้ฟังด้วยน้ำเสียง แววดาและลีลา ท่าทางประกอบของผู้เล่าที่สง่าและพอเหมาะพอดี
2. การเล่านิทานแบบเล่าไปวาดไป เป็นนิทานที่ผู้เล่าจะต้องมีประสบการณ์การเล่านิทานแบบปากเปล่าอยู่ด้วยมากพอสมควร รูปที่วาดขณะเล่าเรื่องนี้ภาพที่วาดออกมาอาจจะ

สอดคล้องกับเรื่องราว หรือบางครั้งเมื่อเล่าเรื่องจบรูปที่วาดจะไม่สอดคล้องกับเรื่องที่เล่าเลยก็ได้ คือจะได้ภาพใหม่เกิดขึ้น

3. การเล่านิทานแบบใช้สื่ออุปกรณ์ประกอบเป็นนิทานที่เล่า โดยใช้สื่อหรืออุปกรณ์ขณะเล่าเป็นนิทานที่ผู้เล่านิทานจะต้องใช้สื่อที่จัดเตรียมหรือหามา เพื่อประกอบการเล่า เช่น การเล่านิทานโดยใช้สื่อ หนังสือ นิทานหุ่นนิ้ว นิทานหุ่นมือ นิทานหุ่นเชิด นิทานหุ่นชัก นิทานหุ่นกระบอก นิทานหุ่นกระดาษ นิทานเชือก นิทานผ้าเช็ดหน้า ฯลฯ เป็นต้น และในขณะที่เล่านิทานนี้อาจจะมีดนตรีประกอบ หรือผู้เล่าหาวัสดุอย่างง่ายมาทำเครื่องเคาะกำกับจังหวะเพื่อประกอบการเล่า เพื่มนำเสนอให้สนุกสนานยิ่งขึ้น สื่อหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบช่วยให้ผู้ฟังเกิดรูปธรรมมากขึ้น สื่อนิทานช่วยกระตุ้นเร้าความสนใจของผู้ฟังให้เกิดความสนใจในนิทานมากด้วย ดังนั้นการเล่านิทานถ้าเล่านิทานประกอบสื่อ ผู้เล่าเองจะต้องเตรียมผลิตสื่อ จัดหาสื่อให้พร้อม และทดลองการใช้สื่อเพื่อความเหมาะสมและลงตัวที่สุดในการทำกรเล่านิทานด้วยสื่อ นอกจากนี้ผู้เล่านิทานด้วยสื่อที่ดีจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องพัฒนาปรับปรุงสื่อให้เหมาะสมและดียิ่งขึ้น

เพียงจิต ด้านประดิษฐ์ (2542, หน้า 171 – 175) ได้เสนอรูปแบบการเล่านิทานไว้ ดังนี้

1. การเล่านิทานโดยใช้น้ำเสียง สีหน้า ท่าทางประกอบการเล่า โดยใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ใดๆ
2. การเล่านิทานโดยใช้น้ำเสียง สีหน้า ท่าทาง และเพลงดนตรีประกอบการเล่า
3. การเล่าโดยใช้เทปนิทาน
4. การเล่าโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ
5. การเล่าโดยใช้ภาพประกอบ
6. การเล่าโดยใช้ภาพนิ่ง
7. การเล่าโดยใช้หุ่นประกอบ
8. การเล่าโดยใช้หน้ากาก และการแสดงละคร
9. การเล่าโดยใช้อุปกรณ์อื่นๆ

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า รูปแบบในการเล่านิทานมีหลากหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น การเล่านิทานปากเปล่า การเล่าโดยใช้หน้ากากหรือหุ่นสวมหัว การแสดงบทบาทสมมติ การเล่าโดยใช้หุ่นประกอบ การเล่านิทานประกอบภาพ ฯลฯ นอกจากนี้การเล่านิทานผู้เล่าเรื่องจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมตั้งแต่การเลือกเรื่องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟัง

วิธีการเล่านิทานและเทคนิคในการเล่านิทาน

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2540, หน้า 45 – 46) กล่าวว่า ในการเล่านิทานสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟังจุดเริ่มต้นอยู่ที่การเตรียมให้พร้อมข้อมูลที่ดีของผู้เล่า ผู้เล่าจะต้องค้นหาจุดสำคัญของเรื่องให้พบและสรุปจบให้จับใจ ดังนี้

ประโยคแรกที่จะใช้ในการเริ่มเรื่อง ควรคิดสรรถ้อยคำ คำที่ฟังดูแล้วน่าตื่นเต้น จูงใจ ให้ติดตามเรื่องต่อไป

ขณะที่เล่าควรกวาดสายตาไปรอบๆ มองหน้าผู้ฟังอย่างทั่วถึงทุกคนตลอดเวลา สังเกต ดูว่าสายตาทุกคู่ของผู้ฟังยังจับจ้องให้ความสนใจกับบทบาทลีลาการเล่าและเรื่องราวที่เล่าอยู่ หรือไม่ ถ้ารู้สึกว่าการกำลังจะสูญเสียความสนใจ ควรเปลี่ยนบรรยากาศด้วยการหยุดพักถามปัญหา อะไรเอ่ย ปัญหาเซาวิ หรือปัญหาสนุกๆ

การจบเรื่องประโยคสุดท้ายที่จะใช้ปิดเรื่องมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าประโยคแรก ที่ใช้เริ่มเรื่อง ผู้เล่าต้องคิดและเตรียมไว้ว่าจะปิดเรื่องด้วยประโยคใดจึงจะเป็นการสรุปจบ ที่จับใจผู้ฟัง โดยทั่วไปมักปิดการเล่านิทานด้วยถ้อยคำที่กินใจ ให้ข้อคิด หรือทิ้งท้ายไว้ให้คิด

กิจกรรมภายหลังการเล่านิทานเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเลย หลังจากทีเล่านิทานจบแล้วควรมี คำถามเกี่ยวกับนิทานมาให้นักเรียนตอบ ซึ่งอาจเป็นคำถามที่เกี่ยวกับนิทานมาให้นักเรียนตอบ ซึ่งอาจเกี่ยวกับชื่อตัวละครที่สำคัญ เหตุการณ์ที่สำคัญ และข้อคิดที่ได้ เป็นต้น

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541, หน้า 12 – 17) กล่าวถึง การเล่านิทานมีขั้นตอนการ ดำเนินการเป็นลำดับแต่ละขั้นตอนของการเล่า ต้องมีการจัดเตรียมให้เหมาะสมจึงจะทำให้การเล่า นิทานมีความหมาย ประทับใจผู้ฟังแม้ว่านิทานจะเป็นสิ่งที่เด็กชอบ และพร้อมที่จะฟังอยู่ก็ตาม นิทานทุกเรื่องกับการเล่านิทานทุกครั้งไม่สามารถจริงให้เด็กอยู่กับที่ได้ตั้งแต่ต้นจนจบ เว้นแต่ กระบวนการเล่านั้นจะมีขั้นตอนการเตรียมการที่นอกจากจะทำให้ให้นิทานดำเนินไปสู่จุดประสงค์ ของผู้เล่าที่ต้องการแล้ว ต้องทำให้เด็กเพลิดเพลินกับการฟังนิทานด้วย ในการเตรียมการเพื่อการ เล่านิทานครูต้องอ่านให้เข้าใจจำเนื้อเรื่องให้ได้ เมื่อนำไปเล่าประกอบในหนังสือจะได้พูดความ ต่อเนื่องเป็นเรื่องราว มีหยุดพักถามตอบจะทำให้เข้าใจง่ายไม่ลืม

การเตรียมเด็กสำหรับฟังนิทาน ที่นั่งของเด็กกับครูต้องใกล้ชิดกัน ครูอาจนั่งสูงกว่าเด็ก เล็กน้อยเพื่อให้สามารถแสดงภาพในหนังสือหรือภาพอื่นๆ บนตักในระดับสายตาเด็ก ขณะเล่า ควรจัดเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆ ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่ให้นั่งล้อมวงครู แล้วครูเริ่มกิจกรรมเตรียมเด็กด้วยการ ให้เด็กร้องเพลง ดูภาพ หรือกล่าวคำจูงใจเพื่อให้เด็กมีอารมณ์พร้อมที่จะฟัง เมื่อพร้อมแล้ว จึงเริ่มต้นด้วยการเล่านิทานหากมีจุดประสงค์ของการฟังต้องบอกเด็กด้วย

การดำเนินเรื่อง อาจเป็นการนำเสนอด้วยภาษาพูดอย่างเดียวหรือใช้ภาษาท่าทางหรือใช้สื่อประกอบต่างๆ ทั้งแถบบันทึกเสียงและภาพประกอบ ผู้เล่าต้องใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย ถูกหลักไวยากรณ์ บทสนทนาอาจใช้ภาษาถิ่นหรือใช้คำคุ้นที่เด็กเคยชิน จะช่วยให้การเล่ามีประสิทธิภาพและมีความหมายตรงกับจุดประสงค์ของผู้เล่ามากขึ้น

การสรุปเรื่อง ขั้นตอนสุดท้ายของการเล่านิทานทุกครั้งควรมีการสรุปเรื่องด้วยคำถามเกี่ยวกับประเด็นสาระสำคัญของเรื่อง ลักษณะของตัวละครในเรื่อง ความรู้ และคำสอนที่ได้จากเรื่องเพื่อให้เด็กได้คิดทบทวน และเก็บข้อมูลความรู้จากนิทานเป็นการย้ำเตือนทำให้เด็กจดจำเรื่องราวได้ดี

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า วิธีการเล่านิทานและเทคนิคในการเล่านิทานให้เด็กฟังครูจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมในการเล่านิทานโดยเฉพาะเนื้อเรื่องในนิทานครูต้องเล่าให้เป็นธรรมชาติด้วยน้ำเสียงที่เร้าใจ เพื่อให้เด็กเกิดจินตนาการ และเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน

คุณค่าและประโยชน์ของนิทาน

เกริก ยूनพันธ์ (2539, หน้า 55 – 56) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเล่านิทาน ดังนี้

1. เด็กหรือผู้ฟัง จะเกิดความรู้สึกอบอุ่นและใกล้ชิดเป็นกันเองกับผู้เล่า
2. เด็กหรือผู้ฟัง จะเกิดความรู้สึกร่วมในขณะฟังทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายและสดชื่นแจ่มใส
3. เด็กหรือผู้ฟัง จะมีสมาธิหรือความตั้งใจที่มีระยะเวลานานขึ้นหรือยาวขึ้น โดยเฉพาะผู้เล่าที่มีความสามารถในการตรึงให้ผู้ฟังหรือเด็ก ๆ ใจจดจ่ออยู่กับเรื่องราวที่ผู้เล่าเล่าเรื่องที่มีขนาดยาว
4. เด็กหรือผู้ฟัง จะถูกกล่อมเกลาด้วยนิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ทำให้เด็ก ๆ และผู้ฟังเข้าใจในความดีและความงามยิ่งขึ้น
5. นิทานจะทำให้เด็กหรือผู้ฟังมีความละเอียดอ่อน รู้จักการรับและการให้มองโลกในแง่ดี
6. นิทานจะทำให้เด็กหรือผู้ฟังสามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหาได้
7. นิทานสามารถสร้างความกล้าให้กับเด็กหรือผู้ฟัง โดยการแสดงออกที่ผ่านกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพ
8. เด็กและผู้ฟังจะได้ความรู้ที่เป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

9. นิทานช่วยส่งเสริมจินตนาการที่กว้างไกลไว้ชอบเขตให้กับเด็กหรือผู้ฟัง

10. นิทานช่วยให้เด็กและผู้ฟังได้รู้จักใช้ภาษาที่ถูกต้อง

สมศักดิ์ ปริบูรณ์ (2542, หน้า 47 – 64) กล่าวว่า การเล่านิทานเป็นวิธีการให้ความรู้วิธีหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจใคร่เรียนรู้ สามารถจดจำ กล่าวแสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่ฟังปรารถนานอกจากนั้นยังช่วยตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น ความอยากรู้อยากเห็น ความสัมพันธ์ผล ความต้องการเป็นที่ยอมรับ เนื้อหาของนิทานที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการดังกล่าว จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกร่วมปรารถนา และมีความสุขกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ นิทานมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อเด็ก ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือในการสอนที่มีประสิทธิภาพในการชักจูงให้ผู้เรียนคล้อยตามเป็นตัวกระตุ้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตัวผู้เรียน เป็นตัวกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และการแสดงออกอันพึงประสงค์ของสังคม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้เรียน
2. เป็นเครื่องกระตุ้นและโน้มน้าวให้เด็กเปิดใจที่จะยอมรับพฤติกรรมด้านต่างๆ และตอบสนองความต้องการทางธรรมชาติของเด็กด้วย
3. เป็นตัวแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมของบุคลิกภาพของเด็ก

นอกจากนี้แล้วนิทานมีประโยชน์และคุณค่าต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมากนิทานช่วยสร้างเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย และยังช่วยปลูกแต่งบุคลิกภาพแก้ไขพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามแบบของตัวละครในนิทานที่เด็กชื่นชอบ รวมทั้งยังเปิดโลกจินตนาการให้กว้างไกลและมีสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลรอบข้างเป็นเครื่องกระตุ้นนำให้เด็กยอมรับพฤติกรรมต่างๆ และเป็นตัวแบบในการหล่อหลอมพฤติกรรมและบุคลิกภาพของเด็ก

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า นิทานมีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมากการฟังนิทานเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก และสามารถสร้างเสริมพัฒนาการให้กับเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย และยังช่วยปลูกแต่งบุคลิกภาพ แก้ไขพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามแบบของตัวละครในนิทานที่เด็กชื่นชอบ

จุดมุ่งหมายการสร้างหนังสือสำหรับเด็ก

จินตนา ไบกาชุกยี (2534, หน้า 27 – 28) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายในการสร้างหนังสือ และวรรณกรรมสำหรับเด็ก ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กได้รับความรู้และความสนุกสนานเพลิดเพลิน สนองความต้องการของวัยเด็ก
2. เพื่อให้เด็กรู้จักการอ่านหนังสือ เกิดนิสัยรักการอ่าน และใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่านหนังสือ วารสาร นิทาน นิยาย ฯลฯ
3. เพื่อปลูกฝังคุณธรรม เจตคติ และแบบอย่างอันดีงามให้แก่เด็ก
4. เพื่อให้อ่านหนังสือได้คล่องแคล่ว และช่วยพัฒนาการเรียนรู้ด้านภาษาของเด็กให้เจริญตามวัย
5. เพื่อทดแทนความรู้สึกที่เด็กขาดหายไป และเป็นเพื่อนกับเด็กได้ดี
6. ช่วย让孩子อ่านหนังสือที่มีเนื้อหาสาระเหมาะสมกับวัยเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กหันเหไปอ่านและสนใจเรื่องที่ไม่ควร

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การสร้างหนังสือสำหรับเด็กเพื่อสนองความต้องการของเด็กให้เด็กได้รับความรู้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็กเกิดนิสัยรักการอ่านและรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

แนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ เดวิด คอลป์

ความหมาย

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เป็นการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนได้โดยผู้เรียนสามารถนำเอาความรู้ต่างๆ ที่ได้รับเข้ามาก่อนมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ เพื่อทำให้เกิดความหมายขึ้น โดยการรวบรวมเชื่อมโยง และจัดระเบียบประสบการณ์ต่างๆ ให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์เพื่อที่จะช่วยให้สามารถเข้าใจประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างดี (John Dewey, 1974) และ David Kolb (1984) ให้ความหมายว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เป็นกลยุทธ์ในการเชื่อมโยงประสบการณ์ในห้องเรียนและการเรียนการสอนภายนอกห้องเรียนเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

ทฤษฎี / แนวคิด

จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เริ่มในทศวรรษ 1930 เมื่อ

John Dewey (1974) ได้เขียนหนังสือ “Experience and education” ตีพิมพ์ในปี 1938 ซึ่งก่อให้เกิดการตื่นตัวเรื่องการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง โดยเฉพาะในสถานการณ์การทำงาน และในทศวรรษที่ 1960 ผลจากการปฏิบัติของนักศึกษา คือ การเพิ่มการใช้ประสบการณ์ภาคสนามมาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

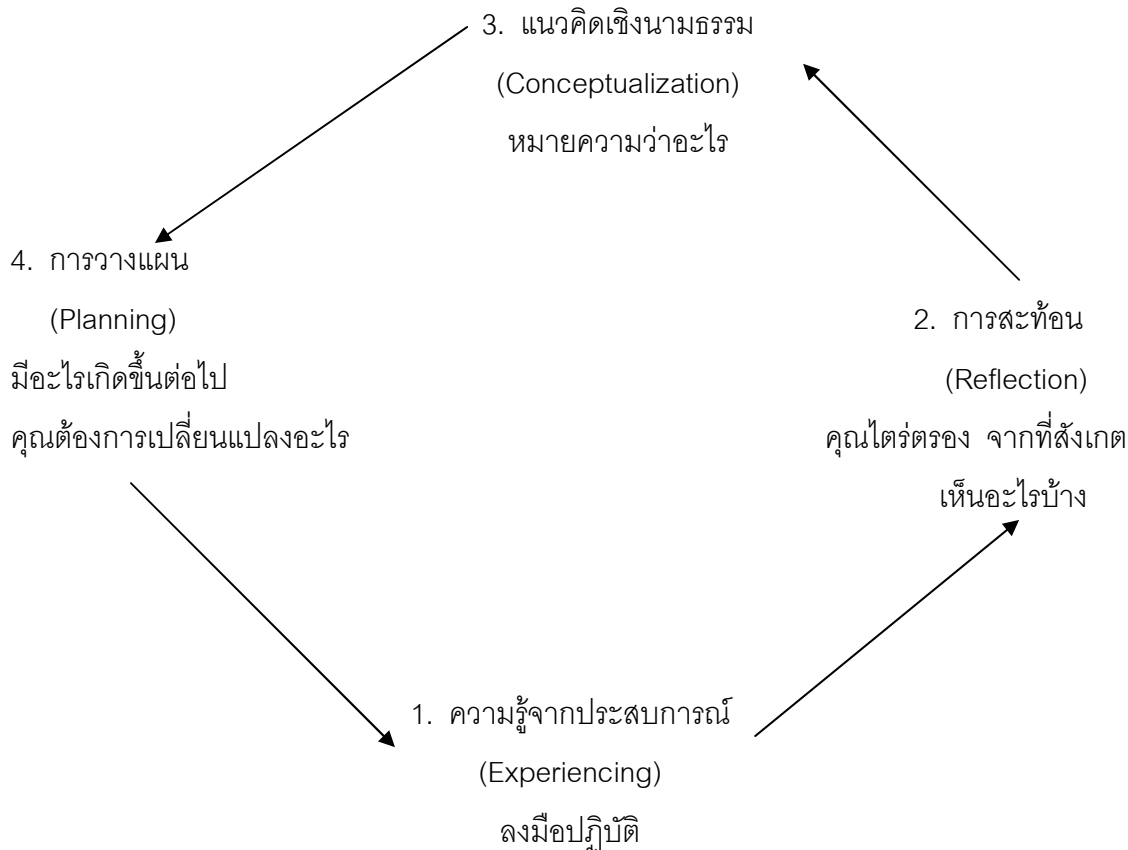
จุดมุ่งหมายของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ คือ การให้ผู้เรียนได้ตระหนักในปรากฏการณ์ในชีวิตจริง ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา โดยให้ประสบการณ์ภาคสนามเชื่อมโยงการเรียนรู้ ความคิดและการกระทำเข้าด้วยกัน การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จึงสัมพันธ์กับ “การเรียนรู้จากการกระทำ” วิธีการเรียนการสอนจะเชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้กับสถานการณ์จริงในโลกของการทำงานจริงซึ่งเป็นวิธีสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม โดยมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การเรียนรู้โดยอาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน
2. ก่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาในการเรียน ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมตลอดเวลา ไม่ได้นั่งฟังการบรรยายอย่างเดียว
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
4. ปฏิสัมพันธ์ที่ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง

5. อาศัยการสื่อสารทุกรูปแบบ เช่น การพูด หรือการเขียน การวาดรูป การแสดง บทบาทสมมุติ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์ และสังเคราะห์การเรียนรู้ รูปแบบการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ที่นำมาปฏิบัติอย่างแพร่หลาย คือ รูปแบบการสอนแบบฝึกปฏิบัติ (Laboratory teaching หรือ Direct experience หรือ Experienced – based Instruction) ซึ่งการสอนแบบฝึกปฏิบัติเป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง หรือมีประสบการณ์จำลองในเรื่องที่เรียน เพื่อทำความเข้าใจ ประยุกต์ใช้ และสร้างสิ่งใหม่ขึ้นครอบคลุมถึงการฝึกปฏิบัติทั้งในห้องเรียน ห้องทดลอง ห้องสมมุติ และสภาพจริง

แนวทางการจัดการเรียนรู้

วงจรแห่งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มี ดังนี้ (David Kolb 1984)

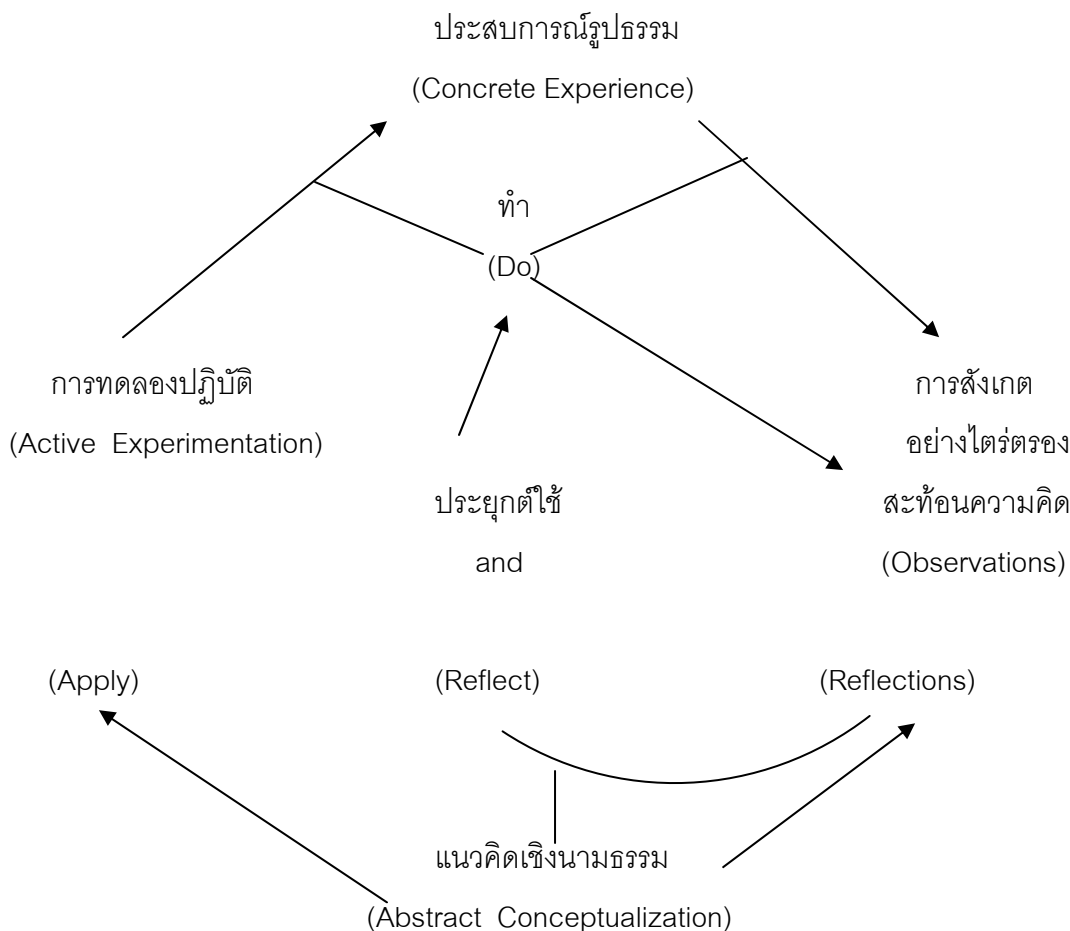

ภาพ 1 แสดงวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (The Kolb learning cycle)

จากภาพ 1 สามารถอธิบายวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ดังนี้

1. การสร้างประสบการณ์ (Experiencing) การกระทำ “doing” โดยงานอาจเป็นงานเดี่ยวหรืองานกลุ่ม
2. การสะท้อน (Reflection) ไตร่ตรองในสิ่งที่ทำไปแล้ว ทักษะที่ต้องการ คือ ความตั้งใจ การวิเคราะห์ความแตกต่างและความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ทั้งด้านค่านิยมทัศนคติ และความเชื่อ
3. นามธรรม (Conceptualization) หมายรวมถึง เหตุการณ์ที่สังเกตได้และเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดที่ได้จะช่วยให้สามารถกำหนดกรอบและอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
4. การวางแผน (Planning) ช่วยให้เข้าใจในสิ่งใหม่และสามารถทำนายได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป

ต่อมา Kolb ได้สร้างรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ดังนี้

ภาพ 2 แสดงรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

ที่มา : Kolb and the experiential learning model, 1984

จากภาพ 2 รูปแบบดังกล่าวประกอบด้วยวิธีการต่อไปนี้

1. การสร้างประสบการณ์รูปธรรม โดยใช้การอ่าน การยกตัวอย่าง กรณีศึกษาปัญหา การสังเกต สถานการณ์จำลอง หนังสือ ภาพยนตร์ เกม
2. การสังเกตอย่างไตร่ตรอง โดยใช้การจดบันทึก การระดมสมอง การอภิปราย
3. แนวคิดเชิงนามธรรม โดยใช้การจด การสร้างโมเดล การวิเคราะห์ โครงงาน
4. การทดลองปฏิบัติ โดยใช้การปฏิบัติภาคสนาม โครงงาน กรณีศึกษาสถานการณ์ สมมุติ การทดลองในห้องปฏิบัติการ

ตามทัศนะของ Kolb ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์เชิงรูปธรรม โดยผ่านการสะท้อนประสบการณ์ในด้านต่างๆ และปรับประสบการณ์เหล่านั้นมาสู่การทดลอง และการปฏิบัติกับปัญหาจริง จากการศึกษาการเรียนรู้ประสบการณ์เน้นที่การแก้ปัญหา การสะท้อนความคิด

และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีของ Kolb จึงเข้ากับหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ที่มีประโยชน์กับการเรียนรู้ที่ยึดงานเป็นหลัก (work – based learning) และสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการคิดที่ซับซ้อน (cognitive complexity) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (critical thinking) ความเข้าใจในเนื้อหาความรู้ (content knowledge) แรงจูงใจในการเรียน (motivation to learn) ความสามารถในการแก้ปัญหา (problem solving ability) และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในการทำงานได้ง่ายขึ้น

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เป็นการประสานระหว่างการนำประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาเป็นส่วนที่สำคัญของการเรียนรู้ และเป็นการศึกษาที่เพิ่มประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ดังนั้น การเรียนรู้เชิงประสบการณ์จึงรวมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทุกรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการฝึกงานในศาสตร์ต่างๆ เช่น การฝึกสอนของนิสิตนักศึกษาครู การฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาลของนักศึกษาแพทย์และพยาบาล รวมทั้งการฝึกงานของนิสิตนักศึกษาต่างๆ การออกภาคสนาม การศึกษาดูงานนอกสถานที่ และการเรียนของพนักงานในสถานปฏิบัติงานจริงรวมถึงประสบการณ์ของบุคคลไม่ว่าจะได้จากงานอดิเรก การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การดูละคร ภาพยนตร์ เป็นต้น การเรียนรู้เชิงประสบการณ์สัมพันธ์กับการเรียนรู้โดยยึดงานเป็นหลัก การเรียนรู้แบบบริการ เช่น การบริการผู้โดยสารบนเครื่องบิน การบริการลูกค้าในโรงแรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับการศึกษาผู้ใหญ่และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากข้อความดังกล่าว สรุปได้ว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เด็กสามารถเรียนรู้ได้ โดยการลงมือกระทำ ซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา เด็กสามารถนำความรู้ต่างๆ ที่เคยเรียนมาก่อนนำมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ได้ จะทำให้เด็กเข้าใจเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นได้

แนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ความสำคัญของจิตสาธารณะ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, หน้า 1 – 3) ได้กล่าวว่า ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่างๆ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ซึ่งกระแสการเร่งพัฒนาและสภาพเศรษฐกิจที่ต้องแข่งขัน ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยทำให้เกิดการปรับตัวเพื่อแข่งขันมีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดสมดุลทั้งทางจิตใจ และวัตถุโดยมีความโน้มเอียงไปนิยมวัตถุมากกว่าจิตใจมากขึ้นทุกขณะ ดังนั้นเราจึงเห็นคน

ในสังคมมีความสำคัญต่อส่วนรวมลดน้อยลงทุกที ซึ่งมีตัวบ่งชี้ต่างๆ ที่มองเห็นทั่วไป อาทิ ไปที่ไหนจะเห็นแต่ป้ายจำนวนมากเขียนไว้เพื่อเตือนสติคน เช่น “โปรดเห็นใจแก่สตรีและคนชรา” “โปรดช่วยกันรักษาความสะอาด” “ห้ามบ้วนน้ำลายลงบนพื้น” “ห้ามทิ้งขยะ” “โปรดทิ้งขยะลงในถัง” “ห้ามสูบบุหรี่” ป้ายลักษณะนี้ยังมีอีกมากมาย ถ้าทุกคนมี “จิตสาธารณะ” ป้ายเหล่านี้คงไม่ต้องทำติดให้เกลื่อนไปหมด เราควรร่วมกันเปลี่ยนแปลงคำพูดที่ว่า “ทำอะไรได้ตามใจ คือไทยแท้” โดยร่วมกันสร้างจิตสาธารณะให้แก่คนไทยตั้งแต่เด็ก โดยบุคคลในครอบครัว คนในสังคม และครู จะมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการอบรมสั่งสอนและเป็นแบบอย่างที่ดี

ความหมายของจิตสาธารณะ

แหวง ไตจิรากร (2550) กล่าวถึง จิตสาธารณะ หมายถึง

1. อารมณ์ความรู้สึกนึกคิด จิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อเป็นประโยชน์แก่บุคคล ส่งเสริมสนับสนุนสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชนคนหมู่มาก
2. ให้กำลังใจ ให้ความอบอุ่น ให้แรงบันดาลใจแก่ผู้คนในการต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคในชีวิตของตน เพื่อจะได้ดำรงตนอย่างปกติสุขในสังคมชุมชน และเข้าร่วมในการสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นแก่ชนในวงกว้าง
3. บทบาทในการลดทอนอำนาจของกิเลสตัณหาต่างๆ ที่เพิ่มความยึดมั่นถือมั่นในเรื่องตัวกูของกู โลกะ โทสะ โมหะ
4. สังคมอุดมการณ์ หรือสภาพอันเป็นที่พึงปรารถนาาร่วมกันของมนุษยชาติโดยรวม ซึ่งสำหรับชาวพุทธเราอาจจะเรียกว่า สังคมพระศรีอาริย์หรือศาสนิกอื่นก็อาจจะเรียกกันในชื่ออื่นแต่โดยเนื้อแท้แล้วก็มีความหมายตรงกันคือ มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างอยู่เย็นเป็นสุข ไม่มีการเบียดเบียนกัน มีความอุดมสมบูรณ์ในโภคทรัพย์ทุกคนต่างมีจิตสำนึกที่สูงส่ง ไม่มีความเห็นแก่ตัวเหลืออยู่แม้แต่น้อยนิด ไม่ว่าในระดับปัจเจกหรือสังคมก็ตาม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552, หน้า 13 – 15) ได้สรุปคำว่า “จิตสาธารณะ” ว่ามีการใช้คำในภาษาไทยที่มีความหมายเป็นนัยเดียวกัน คือ “จิตสำนึกทางสังคม” “จิตอาสา” หรือ “จิตสำนึกสาธารณะ” ส่วนในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Public Mind หรือ Public Consciousness ในที่นี้ใช้คำว่า “จิตสาธารณะ” (Public Mind) หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัด และมีความสมดุระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

ชาย โพธิ์สีตา และคณะ (2540, หน้า 14 – 15) ; ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ, (2546, หน้า 2 – 3) กล่าวว่า จิตสาธารณะมี 3 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 คือ การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม กำหนดตัวชี้วัดจาก

1. การดูแลรักษาของส่วนรวม ใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บเข้าที่
2. ลักษณะการใช้ของส่วนรวม รู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม

องค์ประกอบที่ 2 คือ การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ กำหนดตัวชี้วัดจาก

1. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม
2. การรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม

องค์ประกอบที่ 3 คือ การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม กำหนดตัวชี้วัดจาก

1. การไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเอง
2. การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรมนั้น

ตาราง 2 แสดงองค์ประกอบและตัวชี้วัดของจิตสาธารณะ สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด
❖ การใช้	<ol style="list-style-type: none"> 1. การดูแลรักษาของส่วนรวม ใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บเข้าที่ 2. ลักษณะการใช้ของส่วนรวม รู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม
❖ การถือเป็นหน้าที่	<ol style="list-style-type: none"> 1. การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม 2. การรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม
❖ การเคารพสิทธิ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การไม่ยึดครองของส่วนรมนั้นมาเป็นของตนเอง 2. การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรมนั้น

จากเอกสารดังกล่าว จึงสามารถสรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การปลูกจิตสำนึกให้คนรู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจ เป็นการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม กระทำด้วยจิตวิญญาณ มอบความรัก ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม รวมถึงการช่วยแก้ปัญหาและสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคม เพื่อให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข

แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

เกษม จันแก้ว (2530, หน้า 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่าสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา บรรดาสรรพสิ่งทั้งหลายที่อยู่รอบตัวเราเป็นสิ่งแวดล้อมทั้งนั้นไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต หรือสิ่งที่เห็นด้วยตาและไม่สามารถมองเห็นได้ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นล้วนเป็นสิ่งแวดล้อมทั้งนั้น

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2530, หน้า 2) ได้กล่าวถึงความหมายสิ่งแวดล้อมไว้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น และรวมถึงทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรมที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อมนุษย์ เพื่อมุ่งสร้างพฤติกรรม หรือค่านิยมแก่สังคมอันที่จะรักษาหรือปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ประพันธ์ โกยสมบุรณ์ (2532, หน้า 1 – 4) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมไว้ว่า หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเราเป็นได้ทั้งกายภาพ ชีวภาพ และเคมีภาพ สิ่งที่ไม่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า หรือกล่าวว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น อีกทั้งอาจเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ สามารถสัมผัสได้ด้วยกลิ่น เสียง แสง สี และความรู้สึก

ลัดดาวลย์ กัณหสุวรรณ (2535, หน้า 1) ได้กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมอาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

1. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural environment) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต ได้แก่ พืช สัตว์ รวมทั้งมนุษย์ด้วย

1.2 สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตหรือที่เรียกว่า สิ่งแวดล้อมทางกาย อันได้แก่ อุณหภูมิ แสงสว่าง ความชื้น ดิน ฟ้า อากาศ ภูมิประเทศ เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man – made environment) ได้แก่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม สิ่งก่อสร้าง สถาปัตยกรรม ศาสนา เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมต่างๆ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้นเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ดี หรือสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ดีล้วนแต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งสิ้น เช่น การที่มนุษย์อาศัยอยู่ในประเทศที่มีภูมิอากาศต่างกัน นับถือศาสนาต่างกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ และการเมืองที่ต่างกันจะพบว่ามนุษย์เหล่านี้จะมีอุปนิสัยใจคอความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตที่แตกต่างกันด้วย ความแตกต่างดังกล่าวนี้ ล้วนมีผลมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น และเป็นผลอันเกิดจากการกระทำร่วมกันของปัจจัยแวดล้อมทุกอย่างที่มีต่อมนุษย์ มิใช่เกิดจากปัจจัยแวดล้อมแต่อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวที่เป็นตัวกำหนด

วราพร ศรีสุพรรณ (2536, หน้า 9) ได้กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่อยู่โดยรอบ ทั้งที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น และความสัมพันธ์ระหว่างประชากร มลภาวะ ทรัพยากร การอนุรักษ์ การคมนาคม เทคโนโลยี การวางแผนที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและชนบทกับสิ่งแวดล้อมของมนุษย์

กรมส่งเสริมคุณภาพของสิ่งแวดล้อม (2537, หน้า 13) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมอย่างง่าย ๆ ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรม (จับต้องมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรม แบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการก่อคุณโทษซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมี ส่วนหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรและวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไป

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเราทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต หรือสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ล้วนเป็นสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น

ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

คมกฤช จำปาสุต (2526, หน้า 55) กล่าวว่า เด็กอายุ 7 ปี ขึ้นไปจึงสามารถใช้กล้ามเนื้อทำงานประสานกันได้มากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้ามเนื้อใหญ่ ได้แก่ กล้ามเนื้อขาและแขน ส่วนพัฒนาการและการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กหรือกล้ามเนื้อส่วนย่อยจะเป็นไปอย่างช้าๆ เช่น กล้ามเนื้อตาและมือ อัตราการเจริญของกล้ามเนื้อในเด็กแต่ละคนก็แตกต่างกัน การพัฒนาของอวัยวะที่ใช้ในการเคลื่อนไหวของเด็กวัยนี้ มักขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม

วินัย วีระพัฒนานนท์ (2532, หน้า 2) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับสิ่งที่อยู่โดยรอบทั้งที่เป็นธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นและความสัมพันธ์ระหว่างประชากร มลภาวะ ทรัพยากร การอนุรักษ์ การคมนาคม เทคโนโลยี การวางแผนเกี่ยวกับเมืองและชนบทกับสิ่งแวดล้อมของมนุษย์

สมิทธิ สระอุบล (2532, หน้า 2) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างและทำลายอีกส่วนหนึ่งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจรวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

ประภาพรรณ เสงี่ยมวงศ์ (2541, หน้า 43) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรตระหนักถึงความสำคัญ เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งระดับโลก ประเทศ กลุ่มชน และบุคคล โดยเฉพาะประเทศไทยได้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าไม้ไปมากที่สุด ดังนั้นการปลูกจิตสำนึกให้รู้จักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจึงควรมุ่งเป้าหมายไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชน สิ่งที่นักเรียนได้พบเห็นในโรงเรียนจะเป็นประสบการณ์เพื่อให้นักเรียนเกิดโลกทัศน์ตลอดชีวิต กล่าวคือ โรงเรียนจะต้องเป็นองค์กรที่จัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2542, หน้า 188) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อตัวเองซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่ทำให้คนเราประสบผลสำเร็จ ทั้งการเรียนและอนาคต สำหรับสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี เช่น เด็กไม่ได้รับการตอบสนองที่ถูกต้อง เด็กถูกทอดทิ้ง ถูกทำร้าย หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่หุดหู่ซึมเศร้า เด็กจะเป็นคนโมโหง่าย ซึมเศร้า ไม่มีความหวัง ตั้งแต่อายุแค่ 2 - 3 ขวบ อย่างไรก็ตามยังมีโอกาสดีขึ้นได้ แต่เด็กยิ่งโตเท่าไรก็ยิ่งแก้ไขยากขึ้น

คันธิลป์ จุลเลิศ (2543, หน้า 9) ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนใช้เวลาว่างส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือการปลูกฝังค่านิยมต่างๆ ให้กับนักเรียนย่อมทำได้ง่ายและมีผลไปตลอดชีวิต ซึ่งมีนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิได้กล่าวไว้ ดังนี้

จากแนวคิดของนักการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน เพราะสิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน สิ่งที่นักเรียนได้พบเห็นในโรงเรียนจะทำให้เด็กเกิดประสบการณ์โดยตรงเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ถ้าโรงเรียนใดมีสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีก็ย่อมส่งผลกระทบต่อออกมาในทางที่ดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าโรงเรียนใดมีสภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีย่อมจะส่งผลกระทบต่อออกมาในแนวทางที่ไม่ดีเช่นกัน อาจมีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจได้ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพดีอยู่เสมอ

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. หน้า 6 - 7) ได้กำหนดขอบเขตในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ดังนี้

1. ที่ตั้งและบริเวณโรงเรียน
2. อาคารเรียนและอาคารประกอบ
3. ห้องเรียนและเครื่องใช้ในห้องเรียน
4. แสงสว่าง สี การระบายอากาศและเสียงดัง
5. สนาม
6. การสุขาภิบาลในเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ ส้วมและที่ปัสสาวะ การกำจัดขยะมูลฝอย การกำจัดน้ำโสโครก การรักษาความสะอาด

จากแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยจากอุบัติเหตุที่จะเกิดกับเด็ก โรงเรียนต้องป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นในโรงเรียน รวมถึงความปลอดภัยจากโรคติดต่อ โรงเรียนต้องดูแลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนอย่างใกล้ชิดทั้งภายในอาคารเรียนและภายนอกห้องเรียน

แนวปฏิบัติในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ทวีสิทธิ์ สิทธิกร (2531, หน้า 52) กล่าวว่า นักเรียนใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง ในแต่ละปีการศึกษานักเรียนต้องไปโรงเรียนไม่น้อยกว่า 200 วัน สุขภาพ สวัสดิภาพ และผลการเรียนจึงขึ้นอยู่กับลักษณะสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน อาคารเรียนที่นักเรียนอาศัยอยู่ บุคลิกภาพของครูและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนและโครงการศึกษารูปแบบต่างๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ นักเรียน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู และองค์ประกอบอื่นๆ อีกมากมาย ดังนั้นโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะเนื่องจากเหตุผล ดังนี้

1. โรงเรียนเป็นที่รวมของเยาวชนคนต่างๆ กันตั้งแต่เด็กเล็กจนเด็กโต สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะย่อมมีอิทธิพลต่อสุขภาพของเด็กเป็นอันมาก

2. โรงเรียนจำเป็นต้องส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์และแข็งแรง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายการศึกษาของชาติ ไม่ว่าจะระดับใดมีความมุ่งหมายให้พลเมืองมีสุขภาพดี

3. เด็กนักเรียนจะมีประสบการณ์การเรียนรู้จากเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมได้ตลอดเวลา การจัดสิ่งแวดล้อมและความเป็นอยู่ต่างๆ ในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ จัดเป็นอุปกรณ์การสอนที่สำคัญมากในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก

4. โรงเรียนสามารถช่วยให้นักเรียนมีสุขภาพดีได้มาก เมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นที่ส่วนใหญ่ไม่สามารถจะมีบทบาทสำคัญเช่นนี้ได้ ทั้งนี้โดยการจัดโครงการต่างๆ ภายในโรงเรียนให้อยู่ในสภาพปลอดภัยจากโรคและอุบัติเหตุต่างๆ

5. ครูจัดเป็นสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็ก เพราะครูเป็นสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านวัตถุ ด้านจิตใจ และด้านสังคมของเด็ก โดยเด็กจะเรียนรู้และเลียนแบบจากครูเสมอ

อัชฌา วัฒนบุรานนท์ (2539, หน้า 88 – 89) กล่าวว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยการจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียนและการจัดการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาในโรงเรียนจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อเด็กมาก ทั้งนี้เนื่องจากเด็กจะต้องใช้ชีวิตอยู่วันละประมาณ 6 – 7 ชั่วโมง ความรู้ทัศนคติ ค่านิยมและประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในโรงเรียนย่อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ ความสนใจและอุดมคติในชีวิตการเรียนต่อไป ตลอดจนถึงชีวิตในการทำงานของเด็กทุกคน ประการสำคัญโรงเรียนเป็นสถาบันที่จะสร้างเสริมประชาชนให้มีสุขภาพดี มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดและมีพฤติกรรมที่ปลอดภัยสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติได้เต็มความสามารถ อย่างไรก็ตามสิ่งแวดล้อมหรือการกระทำต่างๆ ภายในโรงเรียนก็ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้มากมายเช่นเดียวกัน

สำหรับปี พ.ศ. 2536 จากการวิเคราะห์ข้อมูลอุบัติเหตุภัยจากชุมชนเฉพาะส่วนของสถานศึกษาทั่วประเทศ ฝ่ายวิจัยอุบัติเหตุสำนักงานคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ ได้รวบรวมไว้พบว่า มีผู้ประสบอุบัติเหตุในสถานศึกษาเป็นจำนวนทั้งสิ้น 32,528 ราย เป็นเพศชาย 19,749 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.7 และเพศหญิง 12,779 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.3 ซึ่งส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในระหว่าง 5 – 9 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.1 รองลงมาจะมีอายุระหว่าง 10 – 14 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.1

ส่วนสถานที่เกิดอุบัติเหตุพบว่า สนามโรงเรียนมีร้อยละ 29.9 ระเบียงอาคารร้อยละ 25.3 มุมอาคารเรียนร้อยละ 14.2 และบันไดขึ้น – ลง ร้อยละ 14.0 สาเหตุที่สำคัญของการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนที่สำคัญ คือ ตัวบุคคล และสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีความสำคัญยิ่ง การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ปลอดภัยจะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการป้องกันอุบัติเหตุ และส่งเสริมความปลอดภัยโดยโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. พื้นที่บริเวณโรงเรียน
2. อาคารสถานที่ แบ่งออกเป็น
  - 2.1 ห้องเรียน
  - 2.2 ห้องปฏิบัติการ หรือโรงฝึกงาน
  - 2.3 ห้องสมุด
  - 2.4 ห้องประชุม
  - 2.5 ห้องพยาบาล
  - 2.6 ห้องน้ำ ห้องส้วม
  - 2.7 โรงฝึกพลศึกษา
  - 2.8 โรงอาหาร
  - 2.9 เรือนนอน ฯลฯ

จากแนวปฏิบัติในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก เนื่องจากเด็กต้องใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนยาวนานในแต่ละวัน ดังนั้นความปลอดภัยของเด็กจึงมีความสำคัญยิ่ง โรงเรียนต้องคำนึงถึงความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเล่นนิทาน

สุดาวดี ไยพิมล (2538, หน้า 60 – 66) ได้ศึกษาการเล่นนิทานโดยใช้หุ่นมือ และเล่นนิทานโดยแสดงบทบาทสมมุติประกอบ ที่ส่งผลต่อความสามารถในการจำแนกพฤติกรรม ด้านความซื่อสัตย์ของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ฟังการเล่านิทานโดยใช้หุ่นมือประกอบการเล่า โดยแสดงบทบาทสมมุติ ประกอบมีความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์หลังการทดลองสูงกว่าก่อน การทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า เด็กที่ได้ฟังการเล่านิทานโดยแสดง บทบาทสมมุติและใช้หุ่นมือประกอบมีความสามารถในการจำแนกพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ได้ใกล้เคียงกัน และนอกจากนั้นยังได้ศึกษาการเล่านิทานประกอบดนตรี และนิทานประกอบภาพ ควบคุมกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย อายุ 5 – 6 ปี จำนวน 30 คน พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้ฟังการ เล่านิทานประกอบดนตรี และนิทานประกอบภาพควบคุมกับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรม การช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพบว่า เด็กที่ได้ฟังการเล่านิทานประกอบดนตรีควบคุมกับกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรม การช่วยเหลือ มีพฤติกรรมทางสังคมดีกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้ฟังนิทานประกอบภาพควบคุมกิจกรรม ส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรีอรอน เนียมนาค (2547) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดกิจกรรมเล่นนิทาน ส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมด้านการช่วยเหลือ และแบ่งปันผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ได้เปรียบเทียบ พฤติกรรมจริยธรรมด้านการช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังการ จัดกิจกรรม พบว่า เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมด้านการช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่น ของเด็กปฐมวัยครบทั้ง 5 ด้าน และมีพฤติกรรมจริยธรรมด้านการช่วยเหลือและแบ่งปันผู้อื่นหลัง การจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

พรประภัสสร ปริญาญกุล (2546) วิจัยพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะการทำงานสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในสถาบันราชภัฏ พบว่า หลังการทดลองนักศึกษาในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความสามารถในการปฏิบัติงานสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฐฐาสิริ ศักดิ์ทอง (2548, หน้า ๖) วิจัยผลของการใช้วรรณกรรมสำหรับเด็กที่มีต่อทักษะชีวิตของเด็กวัยอนุบาล ที่ใช้กระบวนการสอนของเดวิด คอลป์ พบว่า (1) หลังการทดลองนักเรียนมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กอนุบาลสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) หลังการทดลองนักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถเกี่ยวกับทักษะชีวิตของเด็กอนุบาลสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

รุ่งจิตร กองคำ (2541, หน้า 44) ได้ศึกษาจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วย “สิ่งที่อยู่รอบตัว” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยแบบวัดจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแบบวัดที่กำหนดสถานการณ์และตัวละครให้โดยมีตัวเลือก 4 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกแสดงระดับขั้นพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยมีจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเล่านิทาน

Dixon, Johnson & Salts (1997) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องการจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กอนุบาลอายุ 3-4 ปี ที่โรงเรียนในเมืองดีทรอยต์ จำนวน 46 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เล่านิทานให้เด็กฟังแล้วให้แสดงบทบาทสมมติประกอบตามเนื้อเรื่อง กลุ่มที่ 2 เล่านิทานให้ฟังพร้อมทั้งพาไปดูของจริงนอกสถานที่ เช่น ไปสวนสัตว์ ไปซื้อของ กลุ่มที่ 3 เล่านิทานแล้วสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ผลพบว่า กลุ่มเด็กที่แสดงบทบาทประกอบตามเรื่องได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละคร

ในเรื่องเรื่องไปด้วย จะช่วยพัฒนาจิตลักษณะต่างๆ ได้ดีที่สุดในแสดงว่าเมื่อเด็กฟังนิทานแล้วเกิดความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่เด็กชอบ หรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น และเนื้อหาในนิทานถ้าเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงความเป็นจริง เช่น เทพนิยายแล้วจะให้ได้ดีต่อจิตลักษณะของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อหาใกล้ชีวิตเด็ก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

Eisner (1993) ศึกษาศึกษาการสร้างรูปแบบการประเมินการศึกษา พบว่าการเรียนรู้ที่เกิดจากการเรียนผ่านประสบการณ์สามารถช่วยให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ช่วยให้เด็กเข้าใจกระบวนการเรียนการสอนทั้งกระบวนการไม่ใช่เพียงบางส่วนและสามารถเลือกการตอบสนองกลับได้หลากหลายวิธี และเป็นการฝึกความสามารถในการแก้ปัญหา

Hamer (2000) ศึกษาศึกษาผลของกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการประยุกต์ใช้การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ พบว่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหา ช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำงานและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

Sottile (2000) ศึกษาศึกษาผลกระทบของการสอนเชิงประสบการณ์ในการพัฒนานิสิตนักศึกษาในวิทยาลัย พบว่า ผลการจัดการเรียนการสอนเชิงประสบการณ์ช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ความไว้วางใจ เชื่อใจ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน การสื่อสารระหว่างบุคคลสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การมีทักษะทางสังคมและเสริมสร้างความสามารถทางร่างกาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

George (2002) ได้ศึกษาถึงคุณธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตเมือง โดยศึกษาจากการสนทนาที่แสดงถึงคุณลักษณะซึ่งสามารถตัดสินการรับรู้ของนักเรียนในเรื่องคุณธรรม และการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับทัศนคติของพวกเขาแนวคิดอริสโตเติลระดับการพัฒนาทางคุณธรรมจำแนกตาม Lawrence Kohlberg และ Carol Giligan ก็ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการระบบการมีส่วนร่วมเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ Focus Group และการวิเคราะห์เอกสาร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีการรับรู้คุณธรรมในฐานะของการเป็นคนดี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสร้างชีวิตที่ดี บุคคลที่ดี และสังคมที่ดี ความยุติธรรมถูกมองว่าเป็นคุณธรรมด้วย แต่ระบบกฎหมายถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ซึ่งเป็นข้อบกพร่องแม้ว่าจะต้องได้รับผลกระทบจากสังคมผู้ใหญ่ในโรงเรียน

เช่น คณะวิชาคุณธรรมและจิตสาธารณะที่เกิดขึ้นที่โรงเรียนเป็นสิ่งที่รับรู้ได้ว่า เป็นผลจากการกระทำภายในตนเอง การสอนและการเรียนรู้นำเสนอผ่านทางปฏิบัติที่มีคุณธรรม

Akkar (2003) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของคนนิวกาสเทิล

สหราชอาณาจักรอังกฤษในช่วง 10 ปี ตั้งแต่ ค.ศ. 1990 - 2000 จากการศึกษาประวัติศาสตร์ สังคม การเมือง เศรษฐกิจของคนนิวกาสเทิล พบว่า มีการพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะด้วยการเปิดให้มีพื้นที่สาธารณะ หรือเวทีสำหรับคนในชุมชนมีส่วนร่วมทุกชั้นตอน ดังนี้ (1) การวางแผน และการออกแบบกิจกรรม (2) การลงมือปฏิบัติ (3) การจัดการและดูแลรักษา และ (4) การใช้ส่วนต่างๆ ด้วยความเคารพปฏิบัติกฎเกณฑ์ และยังพบว่าภายใต้ความเป็นโลกาภิวัตน์มีผลให้พื้นที่สาธารณะดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง

Shinichi (2007 : 3217 - A) ได้ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะและการนำความรู้เข้าไปใช้ในชุมชน กรณีศึกษาการใช้พื้นที่สาธารณะในชนบทไทย พบว่า การขาดจิตสำนึกสาธารณะเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาชีวิตประจำวันของคนในสังคมชนบทไทย พฤติกรรมความร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ประจำวันของคนในสังคมจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้ที่นำไปใช้ในชุมชนมีเหตุผลสอดคล้องกับวัฒนธรรม จารีตประเพณีและความต้องการปัจจุบันของเขา

จากผลการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการเล่านิทาน ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เนื่องจากเด็กได้ซึมซับพฤติกรรมที่ดีจากตัวละครโดยไม่รู้ตัว เด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องที่เด็กชอบ เด็กได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รู้จักแบ่งปัน มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้